

131829

tine. Smo pač „samo“ humanistična veda, ki danes nič ne velja. Toda s to pisarniško miselnostjo se ne moremo sprizajziti, ker smo že preveč zastrupljeni z navduševanjem in zagnanostjo in ker vidimo bodočnost naše družbe tudi v družboslovnih oz. humanističnih vedah in ker nam še ni padla na oči in srce megla današnje vsesplošne vseenosti. S to trmasto in idealistično željo želim pospremiti naš Glasnik na njegovo negotovo pot.

Urednik

VSADANJE ŽIVLJENJE ŽIVLJENJE PREBIVALCEV KOT PREDMET ETNOLOŠKIH RAZISKAV

Ljubljana je predmet dokaj intenzivnih etnoloških raziskav šele v zadnjih dveh desetletjih. Posamični prispevki, ki so bili objavljeni prej, so se ljubljanske tematike lotevali le bolj obrobno in z vidika sestavin ljudske kulture v tradicionalnem pomenu te besede. Ljubljana in druga slovenska mesta so bila tako dotlej v bistvu zunaj etnološkega zanimanja. To je bilo pač v skladu s stališčem, izraženem tudi v prvem obširnejšem sintetičnem prikazu etnološke podobe Slovencev (Narodopisje Slovencev, Ljubljana 1944, 1952),¹ da prebivalstvo mest in njegova kultura ne moreta biti predmet etnološkega preučevanja. Dotedanjim tovrstnim prizadevanjem na tujem naj ne bi sledili. Sodobno življenje v mestih bi naj bilo za etnologe zanimivo le toliko, kolikor ga je zaradi njegovih negativnih strani treba požlahtiti z vrednotami stare ljudske kulture.

Z nakazanimi pogledi v slovenski etnologiji je bilo treba prej ali slej prekiniti. Razlogi so bili teoretičnega in končno tudi ideološkega značaja. Ob vse večjem številu mestnega prebivalstva je bilo vse manj razumljivo, kako je mogoče velik del slovenske etnične skupnosti puščati zunaj zanimanja etnološke vede, nedvomno ene najpomembnejših nacionalnih ved. Omejevanje na pojave, ki so bili bolj ali manj značilni le za preteklost, ni moglo biti v novih družbenih razmerah v interesu stroke in njene vloge v sodobni družbi. Postajalo je očitno, da ostaja zaradi neustreznih teoretičnih koncepcij vrsta družbeno zelo pomembnih vprašanj etnološkega značaja nepojasnjenih. Vse očitnejša je bila dilema, ali ostati pri obstoječih strokovnih pogledih in zato zanemariti sodobne kulturne pojave, še posebej tiste mestnega značaja, ali pa spremeniti teoretične poglede. Odločili smo se seveda za slednje. Pa tudi sicer smo spoznavali, da ob izviri slovenske etnološke vede urbana problematika etnološki misli ni bila tuja. Tako imenovani razvestljenski

razvojni tok, ki se je pri nekaterih piscih sporadično pojavljal še v relativno dolgem obdobju romantike in za njim, ni etnološkega zanimanja v ničemer omejeval le na podeželje. Zanimanje zgolj za kmetstvo, v osnovi le za preteklost, je posebnost tako imenovane romantične šole in ni seveda nikakršnih razlogov, da bi se morali njenih načel držati tudi še danes. Moramo pa ugotoviti, da nam je prihajala ta dvojnost v etnološki strokovni tradiciji, obstoj razsvetljenkega in romantičnega razvojnega toka, šele postopoma do zavesti. Najprej smo želeli le zvedeti, zakaj bi kultura vsakdanjosti mestnega prebivalstva ne mogla biti predmet etnoloških raziskav. Ali drugače: kaj bi bilo treba storiti, da bi bilo vsakdanje življenje mestnega prebivalstva ruralnim temam enakovredna sestavina etnološkega zanimanja.

Da bi dobili ustrezen odgovor na to vprašanje, smo preučili ljubljansko predmestno naselje Zelena jama.² Naselje je pričelo nastajati konec preteklega stoletja povsem na novo, na polju ene ljubljanskih primestnih vasi, vendar brez vsake genetične povezanosti z njo. Spričo relativne bližine ljubljanskega kolodvora so si v Zelenu jami gradili hiše predvsem železničarji, ki so bili po svojem izviru, tako kot tudi njihove žene, večinoma s podeželja. Naselje, ujeto med nekatere tovarne in komunikacijske naprave, je bilo do začetka druge svetovne vojne v osnovi pozidano in je tedaj štelu blizu 3.000 prebivalcev.

Zelena jama smo si za preučitev izbrali zato, ker je bila brez starejše naselbinske tradicije. Večina priseljencev je bila, kot rečeno, rojena na vasi, kjer so preživeli tudi svojo otroško dobo. V iskanju svoje življenjske eksistence so odhajali v mesto, kamor so s seboj odnašali določene navade in predstave o svetu. V Zelenu jami so si zgradili hišo ali so si iskali stanovanje, najpogosteje tudi že z izkušnjami, ki jim jih je dalo mesto že pred tem. Usoda obeh, domače dediščine in ponudbe mesta, je bila odvisna od življenjskega položaja zelenojamskih priseljencev. Ta pa je bil delavski. Zelenojamčani so bili največkrat priučeni različnim manj zahtevnim strokovnim dejavnostim pri železnici. Železničarji so svojo absolutno večino v naselju sicer postopoma izgubili, toda naselje je še naprej ohranilo delavski značaj. Ostanke svoje nekdanje družbene in poklicne sestave je Zelena jama ohranila do danes.

Zelena jama je imela v času nastanka in nato še desetletja po svoji legi predmestni značaj. Predmestno-delavska pa je bila tudi njena kulturna podoba. S pregledom treh časovno soslednih stopenj v razvoju naselja, časa do prve svetovne vojne, med obema vojnoma in po zadnji vojni, je bilo mogoče ob siceršnji prostorski preglednosti naselja dokaj natančno razgrniti razvoj omenjene podobe. Pri tem so nas zanimali vsi pojavi v vsakdanjem življenju prebivalcev naselja od stransvanjske kulture, prehrane in noše, najrazličnejših pojavov s področja socialnih odnosov, verske zavesti in zanimanja za kulturo v ožjem pomenu te besede. Se pravi, podati smo želeli podobo naselja kolikor mogoče na široko, v njenih skupnih pot-

ezah in v njeni raznovrstnosti, vsekakor razvojno. Sliko, ki smo jo dobili, smo potrebovali za odgovor na vprašanje, ali kaže takim naseljem pripisovati etnološki značaj in v kakšnem smislu.

S študijo o Zeleni jami smo se dokopali do spoznanja, da je vsakršno omejevanje na ljudsko kulturo v tradicionalnem pomenu besede v naseljih te vrste, torej v predmestjih in s tem seveda tudi v mestnih središčih, za etnološko preučevanje brez pravega pomena. Dovčerajniji vaščani so vsaj v preteklosti res prinašali v mesto nekatere sestavine tradicionalne vaške kulture. Vendar so se jih večinoma tudi znebili, čim so si pridobili zadostno gmotno osnovo, da so se lahko ravnali po mestu. Ker pa je bila ta za večino prebivalcev naselja skromna, so v svojem približevanju mestu uspeli le delno. Vendar zato niso bili nič kaj dosti bliže tradicionalnemu vaškemu življenju, ki je ob vse večjem uveljavljanju industrializacije in urbanizacije usihalo tudi samo. Zato kaže v Zeleni jami podobnih naseljih iskati prej bolj ali manj izoblikovano predmestno kulturno strukturo, ki pa s tradicionalno ljudsko kulturo nima prave zveze. Pri tem namreč ne gre za nikakršno posebno privrženost tradiciji, ampak za kulturni ustroj, ki temelji na relativno nizki izobrazbi in na skromni gmotni podlagi meznega izvira. Zelo pomembna je pri tem tudi ista ali vsaj podobna poklicna usmerjenost.

Zaradi močno spremenjene socialne in poklicne podobe naselja Zelene jame seveda ni mogoče šteti med vzorce delavskih naselij na Slovenskem v današnjih dneh. Zelena jama je danes le ostanek delavsko—predmestne kulturne strukture, ki je dosegla svoj vrh v drugem desetletju obstoja naselja, v času, ko je bilo naselje v socialnem in profesionalnem pogledu najnovitejše in po obsegu razmeroma majhno, da so se naseljenci resnično lahko med seboj poznali. Z nadaljnjo rastjo naselja in ob vse bolj raznovrstni socialni in profesionalni podobi so se prejšnje značilnosti in posebnosti naselja postopoma razkrajale. Pokazalo se je, da sta na takih območjih med temeljnimi etnologovimi nalogami razkrivanje nastajanja in razkrajanja omenjenih kulturnih struktur in seveda iskanje razlogov za ta proces. Sicer pa ti nalogi ne moreta biti specifični le za etnološko preučevanje mest.

Če je bil osnovni cilj študije o Zeleni jami odgovor na vprašanje, ali so predmestna in mestna območja predmet etnoloških raziskav in v kakšnem smislu, je avtorica pred kratkim objavljene knjige o Galjevici,³ enem od predvojnih ljubljanskih barakarskih naselij, že lahko sledila le razvoju kulturne strukture naselja. Ker je tudi Galjevica bila delavsko naselje, kar je še danes, lahko trdimo, da postaja etnološka podoba dobršnega dela ljubljanskega delavstva v našem stoletju dokaj dobro poznana. Zlasti še, ker je bila Galjevica zasilna delavska kolonija in je tako s to preučitvijo razkrita podoba delavskega naselja, ki je v več pogledih zaostajalo za Zeleno jamo. Je tudi mlajše; Galjevica je bila plod stanovanjske

stiske med vojnama in je danes stara dobrih petdeset let.

Podobno kot Zelena jama je tudi Galjevica nastala na ljubljanskem naselbinskem robu, vendar na bistveno slabšem, močvirnatem zemljišču. Ljudje, ki so si na tem svetu ljubljanske mestne občine postavljali svoja večinoma zasilna bivališča, so bili v glavnem iz nižjih družbenih plasti. Tako seveda tudi njihovi posteljaši, sorodniki in drugi, ki so si na Galjevici iskali zatočišče. V navezavi na obstoj stalnih prebivalcev v naselju, družinskih skupnosti z lastnimi domovi, in tistih, ki so se selili, govori avtorica študije o dveh življenjskih načinih že od vsega začetka obstoja naselja. Na eni strani je prevladoval način življenja ljudi, ki so bili tako ali drugače družinsko povezani, ki so bili stalno naseljeni in so imeli zaposlitev. Drugačen življenjski slog je bil značilen za osamljene ljudi, take, ki so si najemali bivališče le začasno ali niso bili zaposleni.

Knjiga o Galjevici je prva v seriji podobnih del z naslovom Način življenja Slovencev v dvajsetem stoletju. Krajevne monografije te vrste naj bi bile podlaga za končno sintezo z omenjenim naslovom. S tem namenom je raziskovalna skupnost slovenskih etnologov pred leti pripravila vprašalnice, ki vsebujejo več kot petdeset problemskih sklopov s približno 14.000 vprašanji. Uporabljive naj bi bile seveda tudi za mestna območja. Na posebnem posvetu smo s teoretičnega zornega kota podrobno pretresli strukturo načrtovanih krajevnih monografij. Pokazalo se je, da dela na monografijah ne moremo uniformirati. Pri preučevanju Galjevice smo lahko uporabili omenjene pripomočke in napotila.

Avtorica študije o Galjevici se je v tematskem pogledu ravnala po pomenu, kakršnega so posamičnim sestavinam svojega vsakdanjega življenja pripisovali informatorji. Tako so dobili v obravnavi središčno mesto družbeni odnosi, kajti v pripovedih informatorjev so bile v ospredju družbene teme. Nekatera druga vprašanja iz vsakdanjega življenja so zato ostala tu in tam, lahko bi rekli, zavestno zanemarjena. Posebna skrb pa je bila posvečena razmeram, ki so v preteklosti in danes omogočale boljše ali slabše odnose v družinskih skupnostih in v soseski. Šlo je torej tudi tu za razkrivanje struktur in funkcij posamičnih kulturnih sestavin pri oblikovanju razmerij med prebivalci naselja. Po avtoričinem mnenju bi bil namreč jalov vsakršen raziskovalni model, ki ne bi upošteval konkretnih razmer preučevanega socialno-kulturnega okolja. Z razkrivanjem teh pa naj bi etnologija lahko precej prispevala tudi k razvoznemu socialnopsiholoških vprašanj.

Med metodična in metodološka spoznanja, ki jih je dala študija o Galjevici, je treba šteti ustrezno upoštevanje posameznika, njegovih problemov in njegovega bolj ali manj uspešnega spopadanja z okoljem. Način družinskega in siceršnjega življenja v naselju naj bi bilo namreč mogoče spoznavati le če vemo, kakšna je pri tem vloga posameznika. Seveda pa posameznikov ne moremo ločevati od skupine, kajti temeljna naloga etnologije je

razkrivanje družbenih oblik v njihovem socialnem in kulturnem okolju.

Ob nakazanih izhodiščih in raziskovalnih prijemih je bila razgrnjena podoba vsakdanjega življenja na Galjevici najprej v predvojnem in nato v povojnem času. Pred vojno so slabe stanovanjske razmere, gosta naseljenost, družbena in generacijska izenačenost, spremenljivost in odprtost sestave družinskih skupnosti bistveno določali način življenja v naselju. Šlo je za posebno družbeno ozračje medsebojne povezanosti. Kljub majhni oddaljenosti od mestnega središča je bila Galjevica izolirano predmestno naselje. V njem sta se ob enoviti socialni podobi razvili še socialna povezanost in utrip skupne vsakdanjosti. Po avtoričnih besedah je imela predvojna Galjevica bolj pečat delavsko—kmečkega kot mestnega naselja. Na njenem robu je bila socialna ločnica, stičišče in meja dveh različnih svetov, ki sta težila vsak vase in ne drug proti drugemu. V preteklosti je bila za Galjevico značilna neposrednost in s tem je bilo v naselju veliko možnosti za življenje v skupini, malo pa je bilo tedaj prostora za individualnost in intimnost.

Iz najrazličnejših razlogov Galjevica danes ne kaže več tiste družabne podobe, ki jo je kazala nekoč. Ob posebnih okoliščinah je še zlasti vojni čas močno prizadel dotedanjo medsebojno povezanost prebivalcev naselja. Tako je spontano življenje sosese do danes skoraj izginilo. Tudi na Galjevici se je v marsičem zakoreninila potrošniška miselnost, ki je eden najpomembnejših razlogov za večje zapiranje v družinske skupnosti. Zanimiva je avtoričina ugotovitev, da postaja družinska skupnost glavna pridobitno-tekmovalna enota. To tudi Galjevici, kjer so se do neke mere še ohranili zavest o nizki statusni vrednosti naselja, posebna psihično-socialna vsebina in s tem tudi košček nekdanjega življenjskega sloga.

Manj kot s predmestnimi naselji smo se pri etnološkem preučevanju Ljubljane doslej ukvarjali z mestnim središčem in njegovimi prebivalci. V samostojni knjižni obliki je izšel le oris družabnega življenja ljubljanskih meščanov od začetka našega stoletja do druge svetovne vojne.⁴ Pri tem so bile upoštewane višje družbene plasti, ki so zaradi trdne gospodarske podlage in privilegiranega družbenega položaja lahko razvile ali vzdrževale poseben življenjski slog. Avtorja študije so v okviru naloge, ki si jo je zastavil, ga zanimali druženje in obiskovanje, plesi in druge prireditve, obiskovanje lokalov, gledališča, opere, kina, zahajanje na promenado, odhajanje na izlete in še nekatere drugačne oblike preživljanja prazničnih in tudi navadnih dni, pač tiste, ki naj bi imele družabni značaj. Čeprav je razprava o družabnem življenju ljubljancov omejena le na eno samo temo, resda dokaj razvejano, in ji manjka poglobljenejša analiza gmotne in socialne podlage obravnavane problematike, daje to delo vendarle zelo zanimiv in poučen vpogled v način življenja neke družbene plasti, ki ga bo treba v vsej njegovi širini seveda še raziskati. Je pa jasno, da je družabno življenje

ena od zelo povednih tem pri preučevanju premožnejših slojev mestnega prebivalstva.

V času avstro-ogrske monarhije in vključenosti slovenskega etničnega ozemlja v njene okvire je bil način življenja ljubljancov kot tudi prebivalcev drugih slovenskih mest pod vplivom etnične diferenciranosti. V Ljubljani so bili v najpremožnejši plasti meščanov večinoma Nemci, ki so se zapirali v svoj krog, v katerem so gojili sebi ustrezne oblike družabnega življenja. Vzporedno pa so si Slovenci z utrjevanjem narodne zavesti izoblikovali svoje posebne ustanove. Dvotirnost v načinu življenja ljubljanskega meščanstva, porojena na nacionalnih in seveda tudi socialnih osnovah, je trajala do izoblikovanja države Srbov, Hrvatov in Slovencev po prvi svetovni vojni. V delu o družabnem življenju v Ljubljani je dobilo nacionalno ločevanje močan poudarek. Vendar pa bo treba v bodočih raziskavah še bolj izpostaviti socialne razločke, čeprav naj bi se nekako od tridesetih let naprej meje v družabnem življenju med posameznimi razredi vendar začele rahljati.

Poleg omejenih treh študij, ki so izšle, kot rečeno, v samostojni knjižni obliki, je bilo doslej opravljenih še več drugih raziskav vsakdanjega življenja prebivalcev Ljubljane. Tako je bil objavljen uvod v etnološko preučevanje Ljubljane novejših dobe,⁵ obdelane so bile gostilne in gostilniško življenje v enem od ljubljanskih predmestij,⁶ prikazana sta bila izvir in okolje delavk ljubljanske tobačne tovarne do prve svetovne vojne.⁷ V eni od ljubljanskih predmestnih vasi je bila izvedena analiza razvoja njene socialne in poklicne strukture in nekaterih pojavov s področja t. i. socialne kulture.⁸ Še zlasti urbana problematika in s tem etnologija Ljubljane zanima študente etnologije ob njihovih seminarskih obveznostih. Tako je bilo na oddelku za etnologijo filozofske fakultete v Ljubljani v zadnjih letih prebranih več kot trideset nalog z etnološko problematiko Ljubljane. Nekaj teh del je bilo v dopolnjeni obliki tudi objavljenih.⁹ V njih je govor o noši kot sestavini načina življenja ljubljanskih študentov, o vzgoji otrok in o otroških igrah v dveh ljubljanskih mestnih naseljih, o sosedskih odnosih v eni od novejših ljubljanskih mestnih ulic itn. Določene izsledke o vsakdanjem življenju v središču mesta je dalo sodelovanje etnologov pri študijskih pripravah za prenovo starega mestnega jedra. V okviru etnološke topografije slovenskega etničnega ozemlja pa je trenutno v delu etnološki topografski prikaz občine Ljubljana—Center.

V slovenski etnologiji je torej danes živo živahno prizadevanje, da bi dobili čim vernejšo podobo načina življenja prebivalcev Ljubljane na ravni njihove vsakdanjosti v različnih zgodovinskih obdobjih, zlasti pa v našem stoletju. Še posebej nas zanimajo zakonitosti v spreminjanju oblik in vsebine načina življenja. Kot slovenska prestolnica ima Ljubljana tudi specifično mesto v omenjenem dolgoročnem projektu slovenskih etnologov z naslovom Način življenja Slovencev v 20. stoletju. Za Zeleno jamo in Galjevico načrtujemo v tem okviru kompleksno preučitev še

nekaj bolj ali manj tipičnih ljubljanskih mestnih rajonov z različno socialno in poklicno sestavo. Vabljeni so nekateri nadaljnji monotematski prikazi. Spričo tega pričakujemo, da bomo v nekaj letih pripravili tudi sintetični prikaz etnološke podobe Ljubljane v zadnjih sto letih.

OPOMBE

*Gre za predavanje, ki ga je imel S. Kremenšek na 2. kongresu mednarodne zveze za evropsko etnologijo in folkloro I. 1982 v Susdal, SZ.

¹Narodopisje Slovencev, I—II, Ljubljana 1944, 1952

²Slavko Kremenšek, Ljubljansko naselje Zelena jama kot etnološki problem, Ljubljana 1970

³Mojca Ravnik, Galjevica, Ljubljana 1981

⁴Damjan Ovsec, Oris družabnega življenja v Ljubljani od začetka dvajsetega stoletja do druge svetovne vojne, Ljubljana 1979

⁵Slavko Kremenšek, Uvod v etnološko preučevanje Ljubljane novejših dobe, Ljubljana 1980

⁶Tanja Tomažič, Gostilne v Šiški, Slovenski etnograf XXV—XXVI, Ljubljana 1974, str. 67—88

⁷Slavko Kremenšek, Izvir in okolje delavk ljubljanske tobačne tovarne do prve svetovne vojne, Slovenski etnograf XXIX, Ljubljana 1978, str. 91—100

⁸Slavko Kremenšek, Vaščani v obmestju (Ob primeru vasi Moste pri Ljubljani), Slovenski etnograf XX, Ljubljana 1968, str. 46—75

⁹„Etnologija danes“—Prispevki k raziskovanju načina življenja, Problemi 197 (4), Ljubljana 1980

Slavko Kremenšek

PREGLED DELA SLOVENSKEGA ETNOLOŠKEGA DRUŠTVA V LETU 1982

1. ZAPISNIK OBČNEGA ZBORA SLOVENSKEGA ETNOLOŠKEGA DRUŠTVA 12. I. 1983

Dnevni red:

1. Izvolitev delovnega predsedstva
2. Izvolitev nadzornega odbora
3. Poročilo predsednika
4. Poročilo blagajnika
5. Poročilo urednika Glasnika
6. Poročilo urednika Knjižnice Glasnika
7. Poročilo o delu komisij:
  - a) muzejske komisije,
  - b) komisije za kadre,
  - c) komisije za spomeniško varstvo,
  - d) komisije za film
8. Diskusija o poročilih in načrt dela za prihodnje leto
9. Volitev članov za IO ZDFJ in skupščino ZDFJ
10. Razno

Ad 1.

V delovno predsedstvo so bili izvoljeni Zvezda Koželj, Boris Kuhar in Vladimir Šlibar. Občni zbor je vodil Boris Kuhar. Zapisnik je pisala Inja Smerdel (overovatelj Marko Terseglav).

Ad 2.

V nadzorni odbor so bili ponovno predlagani in izvoljeni Zmaga Kumrer, Julijan Strajnar in Tone Cevc.

Ad 3., 4., 5., 6., 7.

Z branjem poročil (priloge) je pričel predsednik in hkrati urednik Glasnika SED (Marko Terseglav). Sledilo je poročilo blagajnika (Ingrid Slavec). Poročilo vodje komisije za delo muzejev (Zvona Ciglič) zaradi njegove odsotnosti ni bilo prebrano. Enako je bilo s poročilom komisije za znanst. razisk. delo (Slavko Kremenšek). Poročilo komisije za kadre je bilo podano ustno. Njen vodja (Zmago Šmitek) je poročal o načrtovanem sestanku z ZAMTES—om o štipendiranju študentov etnologije v tujini. Sestanek bodo organizirali do maja. Komisija za spomeniško varstvo je bila brez poročila. Njen nadomestni vodja (Vlado Knific) je potarnal nad neobjavljenim gradivom posvetovanja o muzejih na prostem. Poleg prebranega poročila komisije za film (Naško Križnar) je M. Terseglav predstavil še poslano poročilo o delu etnologov v Porabju (Marija Kozar—Mukič), urednik Knjižnice Glasnika (Janez Bogataj) pa je poročal o njeni pestri izdajateljski dejavnosti.

Poročilom je sledilo mnenje nadzornega odbora, ki ni imel nobenih pripomb. Poročilo blagajnika je bilo soglasno sprejeto.

Ad 8.

Vodilna nit diskusije o poročilih je bil pesimizem, ki je zavel iz predsednikovega poročila. Razpravljalci so se vsi v glavnem trudili izpostaviti svetle strani društvenega življenja. V tem tonu je pričel Janez Dolenc. Marko Terseglav je v odgovor ponovno poudaril, da delajo le posamezniki in ne celota. Ob takem načinu dela naj bi bilo društvo preživela oblika. Boris Kuhar je menil, da smo premalo debatirali, da stvari niso bile vedno zastavljene s prave strani, da pa je bilo društvo vendarle aktivno. Poudaril je angažiranost mlajših kolegov in namignil na neangažiranost starejših. Mirko Ramovš je pripomnil, da naj si društvo v bodoče jemlje zaloga, ki jih je zmožno pojesti. Oglasil se je še Silvester Gabršček in primerjal naše s hrvaškim društvom. Vzroke za razmere v našem društvu je našel v razcepljenosti etnologov. Nekateri ne morejo slediti novim miselnim tokovom in se, ker se počutijo odrinjeni, nočejo vključevati. Marko Terseglav je pripomnil, da deli njegovo mnenje. Pri nas ni pluralizma. Mojca Ravnik je izjavila, da takšno, pesimistično govorjenje danes nima smisla. Množičnost je nemogoče doseči. Društvo pa je vendarle moderator dela in tisti organ, v katerem lahko tudi posameznik izpelje določeno akcijo. Marko Terseglav je še enkrat pojasnil svoj pesimizem. Ta izhaja iz programa,